

a pokud plná moc jeho nebyla odvolána. Jurisdikce světicímu biskupovi nepřísluší. Úřad světicího biskupa končí smrtí, exkomunikací neb suspensí biskupa, jemuž jest přikázán.

S biskupy světicími nelze stotožňovati biskupy titulární, které jmenuje král uherský v základě zvláštního privilegia papežského. Tito biskupové, jichž jest celkem 24, mají pouze titul biskupů, nikoli však svěcení biskupské a přísluší jim hlas v tabuli magnátů. Leč od r. 1883 zaujímají místa ta superintendenti církve reformované a nesou též titul »biskupa«.

Biskupství viz Biskupové.

Blanco-indsament viz Giro.

Blázince.

I. Pojem a význam. Blázince jsou ústavy, jež slouží ku léčení choromyslných a ku střežení a ošetřování nevléčitelných bláznů. Již římský zákon dvanácti desk zmiňuje se o opatrování bláznů (*cura furiosi*); tehdá ovšem nebylo zvláštních ústavů humanitních pro ošetřování choromyslných, kteří v zájmu veřejné bezpečnosti byli zvláště střeženi. Teprve pozdější věky věnovaly bláznům zvláštní péči s léčbou spojenou. Tak byla r. 1751 založena svato-Lukášská nemocnice v Londýně, v níž byli skoro výhradně blázni léčeni. Ústav tento byl po několik desetiletí jediným svého druhu a teprve postupem času zřídily i jiné země, uznávající důležitost léčby bláznů, ústavy podobné, na př. Francie, Dánsko, Švýcarsko, Belgie, Německo a Rakousko. Zřizování takových ústavů mělo pak v zápětí, že upraveno bylo zřizování blázců cestou zákonodárnou a že vydány byly pro ně podrobné předpisy, dle nichž se mají blázince spravovati a kterými mají býti blázni chráněni před zlým nakládáním a před přílišným omezováním jich svobody osobní; zvláště pak věnovalo zákonodárství potřebám hygienickým důkladné pozornosti.

II. Zákonodárství rakouské vydalo celou řadu předpisů blázců se týkajících. (Zák. ze dne 30. dubna 1870 č. 68. ř. z. a nař. min. vn. a sprav. ze dne 14. května 1874 č. 71. ř. z.)

1. Blázince veřejné. Podmínky přijetí do veřejných blázců a propouštění z těchto, jakož i poměry jich jsou upraveny stanovami, kteréž jednotlivé korunní země pro blázince jimi zřízené vydávají. Takové stanovy byly vydány pro blázinec zemský v Praze a jeho odbočné ústavy v Kosmonosích a Hor. Bečkovických, pro moravský zemský blázinec, pro blázinec zemský ve Vídni a Ybbsu, pro hornorakouský blázinec zemský, pro blázinec v Solnohradě, pro tyrolsko-vorarlberský blázinec zemský, pro blázinec ve Štyrském Hradci, pro blázinec v Celovci atd. Správa blázince jest povinna přijetí každého choromyslného do ošetřování příslušnému soudu oznámiti. Úřadům co nejpřísněji nařízeno jest, aby dbaly toho, by nemocní při dopravě do ústavu žádné škody neutrpěli. (České gub. nař. ze dne 11. ledna 1838 č. 662.)

K žádosti za přijetí blázna do blázince buď přiloženo vysvědčení lékařské a obšírné vylíčení nemoci. (České gub. nař. ze dne 26. května 1840 č. 32.756.)

Úřady a orgány zdravotní mají přísně toho dbáti, aby blázni na svobodě jsoucí co nejdříve do blázince dopraveni byli. (Česk. gub. nař. ze dne 1. března 1833 č. 8983.)

2. Soukromé blázince mohou býti zřízeny za týchž podmínek, za kterých blázince veřejné zřízeny býti mohou, a jsou rovněž podrobeny

dozoru úřadů veřejných. Ku zřízení soukromého blázince jest třeba povolení zemské vlády (místodržitelství). Povolení to udílí se jen tehdá, řídí-li ústav lékař pověsti neposkrvněné, který jest ku vykonávání lékařské praxe v Rakousku oprávněn a má způsobilost ústav takový řídit (žádá se průkaz o teoretickém a praktickém vzdělání v psychiatrii). Uchází-li se někdo o povolení ku zřízení blázince soukromého, musí předložiti zemské vládě vyličený podnik aspoň v základních rysech, dále podrobný plán budovy pro blázinec určené a prokázati, že budova ta jest k tomu způsobilou, aby v ní blázinec účelně umístěn býti mohl. Vyžaduje se jmenovitě, aby budova ležela ve zdravé krajině, kde je dobrá pitná voda a klidné okolí. Budova musí býti rozdělena tak, aby pohlaví mužské a ženské od sebe úplně oddělena byla, a by blázni zuřiví a nečistí od ostatních odloučiti se mohli. Podnikatel musí též předložiti domácí řád blázince a udati počet choromyslných a zřízenců. Zemská vláda vyřídí pak žádost vyšetřivši věc a dorozuměvši se se zemskou radou zdravotní. Bylo-li povolení uděleno, přesvědčí se ještě před otevřením ústavu zemská vláda, bylo-li všem podmínkám vyhověno.

Lékař řídící soukromého blázince jest nejen za správu v ústavu zodpověden, nýbrž i za to, aby zákonné předpisy a direktivy ústavu všemi funkcionáři i služebníky přesně byly zachovávány. Na konci každého roku učiní lékař řídící politickému úřadu oznámení o výsledku, který byl v ústavu docílen; kromě toho má podati zprávu o důležitých pozorováních v oboru choromyslnosti v blázinci vykonaných, pokud mají pro veřejnou službu důležitost. Řídící lékař soukromého blázince, který musí býti zemskou vládou schválen, má v ústavu bydleti.

Do soukromého blázince mohou býti přijati jen choří na mysli a na duchu a sice na základě vysvědčení lékařského, zjišťujícího choromyslný stav. Jakmile byl choromyslný do ústavu přijat, má to lékař ve 24 hodinách soudu sborovému I. stolice, v jehož obvodu ústav leží, oznámiti. Oznámení odpadá, je-li jisto, že nemocný jest ještě pod mocí otcovskou. Dosáhne-li nemocný během pobytu v blázinci 24. rok věku svého nebo nastanou-li okolnosti, které jsou příčinou změny osoby zákonného zástupce, oznámí se to sborovému soudu první stolice, ač nejsou-li okolnosti ty soudu poručenskému neb opatrovnickému již známy. Osoby vyléčené propustí ústav, dorozuměv se dříve s osobami, na jichž žádost byl nemocný do ústavu přijat, nebo kterým na místě těchto péče o nemocného přísluší. I nemocní nesmějí býti v ústavu déle držáni, žádají-li buď příbuzní aneb jich zákonití zástupci, aby z ústavu propuštěni byli a předložili se při nemocných nebezpečných revers, kterým se zajišťuje, že nemocný i mimo ústav střežen bude neb že jinému léčebnému ústavu bude odevzdán.

III. Úřední péče o choromyslné mimo blázince.

Mnozí choromyslní, jichž poměry majetkové a rodinné tomu dovolují, mohou býti ponecháni v domácím ošetřování lékařském aneb mohou aspoň dříve než jiní z blázince býti propuštěni. Pokud nenastanou žádné nepřístojnosti a jmenovitě nejsou-li nemocní omezováni v jich osobní svobodě způsobem protizákonným, nenamítají ničeho úřady proti opatření bláznů ne nebezpečných v jich vlastní rodině. Za to ošetřování choromyslných v cizích rodinách podlehá nařízením o péči v ústavech platící jmenovitě pokud se týče dozoru státního. Od soukromých blázců rozeznávají dlužno místa, kam se svolením opatrovnického soudu se dávají blbci a tiší blázni na

stravu, byt a v opatrování osob spolehlivých, jež mají po ruce lékaře zvláště k tomu povolaného; tito choromyslní jsou dle d. dv. kanc. ze dne 26. prosince 1822 pod přísnou kontrolou úřední.

1. Péče soudů. Byl-li choromyslný z blázince na revers propuštěn, není tím ještě za vyléčeného uznán, takže povinnost úřadu, pokud se týče péče o jeho osobu nebo jeho jmění, tím nepomijí. Zjištěno-li však, že choromyslný jest úplně uzdraven, může soud od této péče upustiti, jinak ale pečuje soud stále o choromyslné z veřejných neb soukromých blázinců na revers propuštěné a sice jak v příčině osoby tak v příčině jmění nemocného. O způsobilosti právní a způsobilosti k právním jednáním platí o choromyslných ustanovení o blbcích platících (viz článek Blbcí). Často se přihází, že bývají do blázinců přijati choromyslní, jichž stav duševní dosud soudem zjištěn nebyl, a že teprve během pobytu v ústavu se tak dodatečně stane. Osoby takové mají již od toho okamžiku, kdy byly do blázince přijaty, nárok na ochranu zákonnou v záležitostech svých, které sami spravovati nemohou (§ 282. o. o. z.). Pokud soud choromyslnost nezjistí, nemůže býti ovšem opatrovník zřízen. (§ 270. o. o. z.) Při vyšetřování stavu duševního osoby do blázince již dopravené má příslušný soud co nejrychleji s největší pozorností řízení provésti; řízení komise má býti svěřeno jen úředníkům zvláště spolehlivým a za znalce mají býti přibráni lékaři svědomití a k tomu způsobilí. Jakmile vada duševní byla zjištěna, má soud ihned potřebná opatření učiniti, v případě opácném má se však postarati, aby osoba dotyčná ve své svobodě občanské obmezována nebyla.

2. Péče obcí. Obce a jmenovitě obecní lékaři jsou povinni choromyslné, kteří v jich obvodu se nacházejí a do blázince dopraveni nebyli, stále v evidenci míti, a nad jich ošetřováním bdíti. Obzvláště mají přihlížeti, aby s nemocnými nebylo zle nakládáno, aby, nežádá-li toho stav nemoci, nebyli omezováni, a konečně aby chudým choromyslným dostalo se co nejrychleji opatření v blázinci (§ 24. zák. ze dne 3. prosince 1863 ř. z. č. 105.). O choromyslnosti těch, kteří nejsou pod mocí otcovskou nebo poručenskou, mají obce soudu sborovému I. stolice oznámení učiniti, aby další řízení zavést se mohlo. Nad zachováváním těchto povinností obcí bdí úřady politické a jich lékaři úřední, kteřížto mají též obcím a příbuzným chudých choromyslných při dopravě těchto do blázince pomocí svojí přispívati; táž povinnost přísluší zeměpanským úřadům policejním.

IV. Náklady ošetřovací. Dle zák. ze dne 17. února 1864 č. 22. ř. z. obsahujícího ustanovení o nákladech ošetřovacích ve veřejných porodnicích a blázincích nese náklady ošetřovací v příčině bláznů chudých zemský fond oné země, ve které se nalezá obec domovská choromyslného, neb obec, již byl choromyslný přikázán; zemskému zákonodárství ovšem přísluší ustanoviti, má-li obec domovská náklady tyto zcela nebo z části fondu zemskému nahraditi. Náklady za ošetřování cizinců, jichž občanství státní zjistiti nelze, neb kteří přináleží státu, který rakouské občany státní ve svých ústavech dle zásad reciprocity bezplatně ošetřuje, nese rovněž fond zemský a sice té země, v níž nalezá se blázinec, do kterého byl cizinec přijat.

V. Již po několik let jedná se o reformu zákonů v příčině bláznů platících, a byly v tom směru učiněny četné návrhy, na př., aby zjištění choromyslnosti přikázáno bylo porotám.

Doposud však zůstaly veškeré tyto návrhy (mezi nimi též na př. spis Dra. Schlagra, ředitele dolnorakouského blázince zemského ve Vídni (viz ča-

sopis »Gerichts-Zeitung« č. 1. r. 1895) aneb návrh podaný poslancem ryt. Proskovcem na říšské radě) úplně nepovšimnuty.

Blázni viz Blbci a Blázince.

Blbci.

I. **P o j e m:** Blbostí slove onen duševní stav člověka, ve kterém není s to, aby následky svých činů poznal. Blbost rozeznává se od jiných vad duševních, zuřivosti a šilenství, tím, že u šilenců a zuřivců jest soustava duševní úplně porušena tak, že rozumu docela užívati nemohou, kdežto u blbců jest jen úplná slabost duševní. § 21. o. o. z. řadí blbce k těm osobám, jež pro vady duševní záležitostí svých jak náleží opatřovati nemohou, a jež zákon zvláště chrání.

Na způsobilost ku právům nemá blbost žádného účinku, ovšem ale na způsobilost jich ku právním činům, t. j. způsobilost předsebrati právní jednání s právními účinky.

II. **Právo hmotné, soukromé.**

1. **Práva osobní:**

a) Blbci, kteří jsou rozumu úplně zbaveni, neb kteří nejsou s to následky svých činů uvážiti, požívají zvláštní ochrany zákona (§ 21. o. o. z.).

b) Blbci nejsou s to platné manželství uzavřiti (§ 48. o. o. z.).

c) Blbost náleží mezi příčiny spravedlivé, které vyžadují, aby moc otcovská neb poručenská prodloužena byla (§ 173. a 251. o. o. z.).

d) Upadne-li osoba zletilá ve stav blbosti, tak že nemůže záležitostí svých ani opatřovati ani práv svých hájiti, zřídí se jí soudem opatrovník (§§ 269. a 270. o. o. z.). Blbým však se může považovati pouze ten, kdo po bedlivém vyšetření svého chování a po výslechu lékařů soudem k tomu ustanovených za takového soudně byl uznán. — Toto soudní prohlášení budiž veřejně vyhlášeno (§ 273. o. o. z.). Opatrovník má pak na starosti nejen správu jmění opatrovancova, nýbrž i jeho osobu (§ 282. o. o. z.). Opatrovnictví blbce přestává, nabyli-li opět rozumu, o čemž rozhodne soud po důkladném vyšetření okolností, na základě výpovědí lékařů ku vyšetření stavu opatrovancova soudem ustanovených (§ 283. o. o. z.).

e) Upadne-li otec v blbost, pozbývá moci otcovské na tak dlouho, až soud zrušení opatrovnictví dle § 283. o. o. z. nařídí (§ 176. o. o. z.).

f) Blbci jsou k poručenství nezpůsobilí, ježto svých vlastních záležitostí spravovati nemohou (§ 191. o. o. z.). Z téže příčiny nejsou schopni na se vzítí opatrovnictví (§ 281. o. o. z.).

2. **Právo věcné a dědické.**

a) Blbci nemají zdravého rozumu a nemohou tudíž sami o sobě nabyti držby věci nějaké, nýbrž musí býti zastupováni otcem, poručníkem aneb opatrovníkem (§ 310. o. o. z.). Toto zastoupení se nevztahuje jen ku nabytí faktické moci nad věcí, nýbrž i k vůli (animus), která se ku nabytí držby vyhledává. V případě tomto počíná se držení blbcovo okamžikem, kdy zástupce čin nabývací předsevzal; zástupce musí míti vůli nabyti držby nikoliv pro sebe, nýbrž pro svého chráněnce.

b) Blbci nejsou způsobilí činiti platná pořizení poslední. — Dokáže-li se, že projev stal se ve stavu blbosti, jest poslední vůle neplatnou (§ 566. o. o. z.). Tvrdí-li se, že zůstavitel, jenž zdravého rozumu pozbyl, čině poslední pořizení, úplně při smyslech byl, budiž to najisto postaveno zualci neb osobami úředními, jež stav duševní zůstavitelův náležitě byli vyšetřili, anebo jinými spolehlivými důkazy (§ 567. o. o. z.).